משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר זרעים

עיקר תוספות יום טוב על משנה ערלה

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה ערלה

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-ערלה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ד 5
משנה ה 5
משנה ו 6
משנה ז 6
משנה ח 7
משנה ט 7
פרק ב 7
משנה א 7
משנה ג 8
משנה ד 8
משנה ה 8
משנה ו 8
משנה ז 8
משנה י 8
משנה יב 9
משנה יג 9
משנה טו 9
משנה טז 9
משנה יז 9
פרק ג 9
משנה א 9
משנה ב 10
משנה ג 10
משנה ד 10
משנה ו 10
משנה ז 10
משנה ח 11

משנה ט 11

פרק א

משנה א

א בֵּירוּשַׁלְמִי כָּתַב לִסְיָג לְקוֹרוֹת וּלְעֵצִים פְּטוּר, וְלֹא קַשְׁיָא, דִּקוֹרוֹת הַיְנוּ לְבִנְיָן כְּפֵרוּשׁ הָרַ"ב וְעֵצִים הַיְנוּ לַהֲסָקָה:

ב **וְהַחִיצוֹן פָּטוּר**. בֵּירוּשַׁלְמִי מְפָרֵשׁ טַעֲמֵיהּ, מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יֵאָכֵל אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁבְּעֵץ מַאֲכָל הַכָּתוּב מְדַבֵּר, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר וּנְטָעָתָם כָּל עֵץ מַאֲכָל, לוֹמַר לְךָ אֶת שֶׁהוּא לְמַאֲכָל כְּגוֹן הַפְּנִימִי חַיָּב, וְאֶת שֶׁהוּא לְסִיָּג כו' כְּגוֹן הַחִיצוֹן פָּטוּר:

משנה ב

ג וְכֵן כָּתַב הָרַ"מ, עִנְיָנוֹ שֶׁנָּטַע לְיִשְׂרָאֵל בִּשְׁכִירוּת אוֹ בְּחִנָּם, אֲבָל אִם נָטַע הַנָּכְרִי לְעַצְמוֹ וְקָנָה מִמֶּנּוּ הַיִּשְׂרְאֵל אַחַר כָּךְ, אֵינוֹ חַיָּב בָּעָרְלָה. עַד כָּאן. וְאִם כֵּן מַה שֶּׁכָּתַב הָרַ"ב בִּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה בֵּין נָטְעוּ נָכְרִי הַיְנוּ נַמִּי דַּוְקָא כְּשֶׁנְּטָעוּ לְיִשְׂרָאֵל. מִיהוּ בְּסוֹף פֶּרֶק ג' מְפָרֵשׁ דְּנָכְרִי הַנּוֹטֵעַ לְעַצְמוֹ נַמִּי נוֹהֵג עָרְלָה, וְכֵן בְּפֵרוּשׁ הָרַ"שׁ, וְאַף הָרַ"מ בְּחִבּוּרוֹ חָזַר בּוֹ וְכָתַב דְּנָכְרִי הַנּוֹטֵעַ לְעַצְמוֹ חַיָּב בָּעָרְלָה. וְעַיֵּן עוֹד:

ד כְּלוֹמַר אַף עַל פִּי שֶׁבִּפְנֵי הַזְּרָעִים עוֹמֵד וּבָעֵי נְקִיבָה, וְהַיְנוּ דִּבְמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ב' דְּחַלָּה מְפָרֵשׁ בִּסְפִינָה נְקוּבָה, וְלֹא מְחַלֵּק בֵּין עֵץ לְחֶרֶס:

משנה ג

ה **מִצִּדּוֹ**. פֵּרוּשׁ עַל יְדֵי רוּחַ אוֹ נָהָר דּוּמְיָא דְּרֵישָׁא:

ו **כְּעָפָר**. שֶׁיְּנַעֲנֵעַ הָאִילָן עַצְמוֹ וְיַעֲלֶה אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ, אֲבָל לֹא יַפְרִישֶׁנּוּ מִן הָאָרֶץ וְאַחַר כָּךְ יִתֵּן הֶעָפָר סְבִיבָיו. הָרַ"מ. וְלָכֵן הַגִּרְסָא בְּעָפָר בְּבֵי"ת:

משנה ד

ז **אִילָן שֶׁנֶּעֱקַר**. מֵהֶעָפָר שֶׁסְּבִיבָיו:

ח וְזֶה לְשׁוֹן הֶעָרוּךְ. הָאוֹרְגִים יֵשׁ לָהֶם עֵץ אָרֹךְ בְּרוֹחַב הַיְרִיעָה, וּבְרָאשָׁיו שְׁנֵי מְחָטִין שְׁבוּרִין, וְנוֹעֲצִים בְּרוֹחַב הַיְרִיעָה מִכָּאן וּמִכָּאן כְּדֵי לְמָשְׁכָהּ וּלְמָתְחָהּ, וּמִכְּלֵי הָאוֹרְגִים הוּא:

משנה ה

ט הָרֹא"שׁ בְּשֵׁם הָרַ"שׁ בְּסוֹף פֶּרֶק קַמָּא דְּקִדּוּשִׁין כָּתַב, וְיוֹצֵא רֹאשׁ הַיִּחוּר:

י **שָׁנָה אַחַר שָׁנָה**. פֵּרוּשׁ דְּרֵישָׁא הוּא. הָרַ"מ:

יא כְּלִשּׁוֹן הָרְכָבָה בְּאִילָן כו', וְשַׁיָּךְ לְשׁוֹן סְפוּק בְּדָבָר הַקָּצָר כְּשֶׁמְּחַבֵּר בּוֹ דָּבָר אַחֵר לְהַאֲרִיכוֹ, כְּדִתְנַן בְּפֶרֶק לוּלָב הַגָּזוּל סְפָקוֹ בְּחוּט. הָרַ"שׁ. וְסִפְּקָהּ בְּחֶבֶל דְּפֶרֶק ו' דִּכְלָאַיִם:

יב **אַף עַל פִּי כֵן**. שֶׁהִבְרִיחַ הַסְּפוּק הַזֶּה בָּאָרֶץ וּטְמָנוֹ בְּעָפָר, דְּאִיכָּא לְמֵימַשׁ שֶׁמָּא הִשְׁרִישׁ בָּאָרֶץ קוֹדֶם שֶׁנֶּאֱחַז בַּזְּקָנָה, אֲפִלּוּ הָכִי מֻתָּר, כְּדִמְפָרֵשׁ בַּיְרוּשַׁלְמִי דְּשָׁרְשִׁין אֵין בָּהֶם מַמָּשׁ, כְּלוֹמַר וַאֲפִלּוּ אִם תִּמְצֵי לוֹמַר בְּעַלְמָא דְּאֵין זְקָנָה מַתֶּרֶת יַלְדָּה הַנִּטּוּעָה מִקּוֹדֶם שֶׁסְּפָקָהּ אַחַר כָּךְ בַּזְּקָנָה (כְּמַאן דְּאָמַר אֶחָד בַּיְרוּשַׁלְמִי) הָכָא שָׁרֵי אֲפִלּוּ הִשְׁרִישָׁה קוֹדֶם, דְּאֵין מַמָּשׁ בְּגֵרוֹפִית זוֹ שֶׁסְּפֵק. הָרַ"שׁ:

יג וּמְפָרֵשׁ בַּיְרוּשַׁלְמִי דְּתַנָּא קַמָּא נַמִּי סְבִירָא לֵיהּ דְּאָזְלִינַן בָּתַר יְנִיקָתוֹ וְאִם אֵינוֹ יוֹנֵק מִכֹּחַ הַזְּקָנָה דְּאָסוּר. וְנוֹכַל לֵאָמֹד עַל זֶה בֶּעָלִין, שֶׁכְּשֶׁהִיא יוֹנֶקֶת מִן הַזְּקָנָה הוֹפֶכֶת עֲלֶיהָ שֶׁלֹּא יַעֲמְדוּ כְּנֶגֶד הֶעָלִין שֶׁל הָאָב, וְאִם לָאו הוֹפֶכֶת עֲלֶיהָ כְּלַפֵּי עֲלֵי הַזְּקָנָה. וְסִימָן לַדָּבָר דְּאָכֵיל מֵחַבְרֵיהּ מִתְבַּיֵּשׁ לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ. וְכִי פְּלִיגִי בְּנָשְׁרוּ הֶעָלִין, וְלֵיכָּא לְמֵימַק עֲלֶיהָ דְּמִילְתָא מִכֹּחַ הֶעָלִין. הָרַ"שׁ:

משנה ו

יד וּבְסוֹף פֶּרֶק ז' דְּכִלְאַיִם פֵּרַשְׁתִּי דְּלֹא נֶאֶסְרוּ הַגְּפָנִים אֶלָּא אִם כֵּן הִנִּיחַ הֶעָצִיץ בַּקַּרְקַע:

טו גְּמָרָא גִּטִּין דַּף נ"ד, וּפֵרֵשׁ רַשְׁ"י אֵין לְךָ אָדָם נוֹטֵעַ עֲרֵלָה בֵּין שְׁאָר נְטִיעוֹת בְּלֹא סִימָן וְאוֹסֵר כַּרְמוֹ בִּשְׁבִיל נְטִיעָה אַחַת, וְכֵיוָן דְּלֹא שְׁכִיחָא לֹא הֶחְמִירוּ בָהּ רַבָּנָן:

טז כְּלוֹמַר וְטַעֲמָא דְּשֶׁמָּא לְכַתְּחִלָּה יְעָרֵב אִסּוּר בְּהֶתֵּר בִּכְדֵי שֶׁיִּתְבַּטֵּל, וְהָכָא נַמִּי נֵיחוֹשׁ:

משנה ז

יז **וְהַלּוּלָבִים**. עֲנָפִים הָרַכִּים הַיּוֹצְאִים בְּרָאשֵׁי הַבַּדִּים הַקְּשִׁים, וְהֵם רַכִּים מְאֹד. הָרַ"מ:

יח וְלֹא קָשֶׁה עַל מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ה' דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי דְּבֹסֶר נַמִּי נִקְנֶה בְּמַתָּנָה, וְאַף עַל גַּב דְּאֵין נָטַע רְבָעִי נִתָּן בְּמַתָּנָה כִּדְאִיתָא הָתָם, דְּמִכָּל מָקוֹם דִּין נָטַע רְבָעִי יֵשׁ לוֹ, אֶלָּא מְשׁוּם שֶׁלֹּא הִגִּיעַ עֲדַיִן לְעוֹנָתוֹ נִתָּן בְּמַתָּנָה (וְעַיֵּן שָׁם בְּתוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב):

יט וְעַיֵּן עוֹד מִשְׁנָה ז' פֶּרֶק ג' דַּעֲבוֹדָה זָרָה, וְעַיֵּן רֵישׁ פֶּרֶק ג' דְּסֵכָּה:

כ **מַעֲמִיד**. פֵּרוּשׁוֹ שֶׁמַּקְפִּיא הֶחָלָב וְעוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ גְּבִינָה, כְּמוֹ וְכַגְּבָנָה תַּקְפִּיאֵנִי [אִיּוֹב י].
הָרַ"מ:

כא **מֻתָּר**. לְכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּלֹא אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דִּשְׁרָף עָלִים וְעִקָּרִים מֻתָּר אֶלָּא בְּאִילָן הָעוֹשֶׂה פֵּרוֹת, דְּבֵיהּ אַיְרֵי כְּאָמְרוּ בִּשְׁרָף פַּגִּים. אֲבָל בְּאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּרוֹת מוֹדֶה דִּקְטָפוֹ זֶהוּ פִּרְיוֹ, וְכֵן מוֹרֶה בְּפֵרוּשׁ הָרַ"מ מִשְׁנָה ו' פֶּרֶק ז' דִּשְׁבִיעִית. אָמְנָם בְּחִבּוּרוֹ מַשְׁמַע שֶׁאֵין לְחַלֵּק. וְעַיֵּן עוֹד תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

כב **וּבָאֲשָׁרָה וּבַנָּזִיר.** בָּאֲשָׁרָה מִדִּכְתִיב (דְּבָרִים יג) וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם. וּבַנָּזִיר מִדִּכְתִיב (בְּמִדְבָּר ו) מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג לֹא יֹאכֵל, וְאוֹמֵר (שָׁם) חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים כוּ׳:

כג וּרְבָעִי אִיתְקַשׁ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְכֵן כָּתַב הָרַ"מ. וּבַמַּתְנִיתִין דִּלְעֵיל כְּתִבוּ דְּהַנֵּי לָאו פְּרִי נִינְהוּ, הַיְנוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם דִּלְעֵיל בָּעֶרְלָה נַמִּי מֻתָּרִים מֵהַאי טַעֲמָא דְּלָאו פְּרִי נִינְהוּ, וּרְבָעִי מֵהָעֶרְלָה הוּא בָּא שֶׁכֵּן בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ב' קָרֵי לַהּ תַּנָּא עָרְלָה לְנֶטַע רְבָעִי מִשּׁוּם דְּמֵעָרְלָה הוּא בָּא, הִלְכָךְ נִיחָא לְהוּ לְפֵרוּשֵׁי לְעֵיל טַעֲמָא דְּשַׁיָּךְ גַּבֵּי עָרְלָה, אַף עַל גַּב דְּטַעֲמָא דְּמְפָרֵשׁ גַּבֵּי נָזִיר דְּלָאו בְּנֵי אֲכִילָה נִינְהוּ שַׁיָּךְ נַמִּי גַּבֵּי נֶטַע רְבָעִי כְּדְמְפָרֵשׁ הָכָא. אֲבָל הָכָא דְּמְרַבִּינַן לְהַנֵּי לְעִנְיַן עָרְלָה מֵאֶת פִּרְיוֹ, הַטָּפֵל לְפִרְיוֹ, וַהֲוָה אָמֵינָא דְּהוּא הַדִּין לִרְבָעִי כֵּיוָן שֶׁמֵּעָרְלָה הוּא בָּא, הִלְכָךְ אִיצְטְרִיכוּ לְהֶקֵּשָׁא דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

משנה ט

כד **יִחוּר.** דְּלֹא גָּזְרִינַן יִחוּר אָטוּ אֱגוֹז. תּוֹסָפוֹת:

כה גְּמָרָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה דַּף מ"ט. וּפֵרֵשׁ רַשׁ"י בִּלְשׁוֹן אַחֵרוֹן, אִם נָטַע הָאֱגוֹז שֶׁל עָרְלָה שֶׁהוּא אִסּוּר הֲנָאָה, וְלִכְשֶׁיִּגְדַּל וְנַעֲשָׂה נְטִיעָה הִבְרִיכָהּ וְהִרְכִּיבָהּ בְּאִילָן דְּהֶתֵּר, מֻתָּר, דְּאוֹתָן פֵּרוֹת שֶׁטּוֹעֵן אַחַר זְמָן בָּאִין נַמִּי עַל יְדֵי הָאִילָן שֶׁל הֶתֵּר. וְקַשְׁיָא לִי דִּבְלֹא הִבְרִיךְ וְהִרְכִּיב נַמִּי אֵיכָא זֶה וְזֶה גּוֹרֵם, אֱגוֹז דְּאִסּוּר וְקַרְקַע דְּהֶתֵּר, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּלֹא דָק, דְּאֵין נִקְרָא זֶה וְזֶה גּוֹרֵם אֶלָּא כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם מֵעִנְיָן אֶחָד, כְּמוֹ הַרְכָּבַת אִילָן אִסּוּר בְּאִילָן הֶתֵּר שֶׁשְּׁנֵיהֶם אִילָן, וּכְמוֹ זֶבֶל נְבֵיזָה וְקַרְקַע. אֲבָל אֱגוֹז וְקַרְקַע שְׁנֵי עִנְיָנִים הֵם:

פרק ב

משנה א

א **וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר כּוּ׳**. אֲבָל תְּרוּמָה גְּדוֹלָה דִּדְמַאי לֹא מַשְׁכַּחַת לַהּ, דְּלֹא נָחְשְׁדוּ עַמֵּי הָאָרֶץ עָלֶיהָ, כִּדְאִיתָא בְּרֵישׁ דְּמַאי:

ב קְרָאֵי אַסְמַכְתָּא בְּעַלְמָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּסוֹף פֶּרֶק קַמָּא, דְּחַלָּה דְּמִדְּרַבָּנָן. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ג דְּאִי לָאו הָכִי הָא תְּנַן בְּמִשְׁנָה ג' דְּמַעֲלִין. וְהָתָם בְּנָפְלוּ זֶה אַחַר זֶה:

ד וְלֹא קַשְׁיָא אַמַּאי נָקְטָה מַתְנִיתִין מֵאָה, דְּהוֹאִיל וַהֲוֵי טְפֵי מִתִּשְׁעִים וְתִשַּׁע, אַף עַל גַּב דְּמֵאָה מַמָּשׁ לֹא הֲוֵי, אֶפְלוּ הָכִי נָקַט מֵאָה כְּדֵי לְקַצֵּר:

משנה ג

ה וּמַה דְּנָקֵיט מַתְנִיתִין כְּלָל לְהַאי וְעוֹד. יֵשׁ לוֹמַר דְּחֶשְׁבְּנָא בְּעַלְמָא אַשְׁמְעִינַן, שֶׁהָעוֹד יָכוֹל לְהִתְבַּטֵּל. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב וְעַיִן עוֹד:

משנה ד

ו הָרַ"ב מְפָרֵשׁ מְדַּמֵּעַ דְּהָכָא כְּלוֹמַר נַעֲשָׂה אִסּוּר דְּמוּעָע, וְלֹא עֵרוּב וּבְשׁוּל כְּדִלְקַמָּן מִשְׁנָה ו', וּמְפָרֵשׁ כֻּלָּהּ מַתְנִיתִין דְּהָכָא דְּאֵינוֹ עוֹלֶה בְּמֵאָה וְאֶחָד, וְזֶה דָּוְקָא בְּחִמּוּץ וְתִבּוּל:

ז שֶׁרְסָקוֹ וּנְתָנוֹ לְתוֹךְ הָעִסָּה. הָרַ"שׁ:

משנה ה

ח **שָׁמַעְתִּי**. וְכֵן הֲלָכָה. הָרַ"ם:

משנה ו

ט **שְׂאוֹר שֶׁל חִטִּים**. וְהוּא הַדִּין בִּשְׂאָר מִין בְּמִינוֹ שֶׁאֵינוֹ מְחַמֵּץ אֵיכָא לְאַשְׁכּוֹחֵי לְהַחֲמִיר, דִּלְעוֹלָם בָּעֵי מֵאָה וְאֶחָד, דְּהָא לֵיכָּא לְמֵיקָם אַטַּעְמֵיהּ. אֶלָּא דְּבִמְחַמֵּץ הֲוֵי חֲמָרָא טְפֵי, דִּלְעוֹלָם אֵינוֹ עוֹלֶה בְּפָחוֹת מִמֵּאָה וְאֶחָד, וּמַשְׁכַּחַת לַהּ נַמִּי דַּאֲפִלּוּ בְּמֵאָה וְאֶחָד אֵינוֹ עוֹלֶה. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

י **אֵין בּוֹ לַעֲלוֹת**. וְנִשְׁאָר עוֹד חֵלֶק שְׁלִישִׁי, וְהוּא שֶׁאֵין בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ וְיֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לַעֲלוֹת בְּמֵאָה וְאֶחָד, שֶׁמּוֹצִיא שִׁעוּר הַחֵלֶק שֶׁנָּפַל. הָרַ"מ:

משנה ז

יא **גְּרִיסִין**. הוּא הַדִּין נַמִּי שְׂאוֹר שֶׁל חִטִּים בְּשֶׁל עִסַּת שְׂעוֹרִים, דְּכָל מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ לֹא נָחוּשׁ אֶלָּא לְנוֹתֵן טַעַם בִּלְבָד. וּמְשׁוּם דְּשְׂאוֹר לֹא שְׁכִיחַ בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, אַסְבְּרַהּ לַהּ בִּגְרִיסִין כוּ'. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה י

יב **תְּבָלִין**. לֹא יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁאֵין נִקְרָאִין תְּבָלִין אֶלָּא הַמָּרְקָחִים וְהַדְּבָרִים שֶׁרֵיחָן טוֹב כְּמוֹ הַזַּנְגְּבִיל וְהַפִּלְפֵּל וְדוֹמֵיהֶן, אֵינוֹ כֵּן, אֶלָּא כָּל דָּבָר שֶׁמִּתַּבְּלִין בּוֹ הַתַּבְשִׁיל, כְּגוֹן הַשּׁוּמִין וְהַבְּצָלִים וְהַשֶּׂמֶן וְהַחֹמֶץ וְהַיַּיִן, כֻּלָּם נִקְרָאִים תְּבָלִין כְּשֶׁאָדָם מִתְכַּוֵּן לְתַבֵּל בָּהֶם אוֹ בְּזוּלָתָם קְדֵרָתוֹ וְתַבְשִׁילוֹ. הָרַ"מ:

יג **אוֹ מִשְּׁלִשָּׁה**. שְׂעוֹר הַמִּשְׁנָה אוֹ מִשְּׁלִשָּׁה מִינִין מִשֵּׁם אֶחָד. הָרַ"מ:

יד אֲבָל לְכְאוֹרָה תַּרְתֵּי קָאָמַר, דְּאָסוּרִין בִּנְתִינַת טַעַם בַּקְּדֵרָה, וּמִצְטָרְפִין לְאֶסּוֹר בְּתַעֲרֹבֶת יָבֵשׁ. וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת בְּמַסֶּכֶת שַׁבָּת דַּף פ"ט בְּשֵׁם רַבֵּנוּ תָּם. וּמִדִּבְרֵי הָרַ"מ נִרְאֶה דַּחֲדָא קָתָנֵי:

משנה יב

טו **שָׁאַלְתִּי אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן**. שֶׁהָיָה בֶּן בְּנוֹ שֶׁל הִלֵּל, וְזֶה לְרָאָיָה שֶׁאַף מִתַּלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּאי קִבְּלוּ מִבֵּית הִלֵּל. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה יג

טז דְּאִי בְּעוֹדוֹ טוֹפֵחַ עַל הַכֵּלִים, אִם כֵּן הַטָּמֵא מְטַמֵּא הַטָּהוֹר, וְהַכְּלִי מִמָּה נַפְשָׁךְ טָמֵא, דְּמַשְׁקֶה מְטַמֵּא כְּלִי:

משנה טו

יז **תְּבֵלִין**. וְאִיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמְעִינַן דְּאִי לֹא הִשְׁמִיעָנוּ אֶלָּא בְּשֹׁאֹר הֲוָה אָמֵינָא דְּדַוְקָא כְּשֶׁשְּׁנֵי הָאִסּוּרִים שֶׁל מִין אֶחָד הוּא דְּמִצְטָרְפִין לֶאֱסֹר לְזָרִים לְרַבָּנָן, וּלְהָכִי נָקַט שְׁאֹר מִשּׁוּם דְּסָתָם שְׁאֹר הוּא מֵאֶחָד מֵחֲמֵשֶׁת הַמִּינִין, דְּשַׁאֲרָא מַסְרְחָא כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּפִסְחִים פֶּרֶק ג', אֲבָל בִּשְׁנֵי מִינִין וּבִשְׁנֵי שֵׁמוֹת אֵימָא מוֹדוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, לְהָכִי תָּנֵי תְּבֵלִין, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן הַרְבֵּה מִינִים וַאֲפִלּוּ הָכִי אֲסוּרִים לְזָרִים. וְאִי תָּנֵי תְּבֵלִין הֲוָה אָמֵינָא בְּהָא פְּלִיג רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲבָל מִין אֶחָד מוּתָּר, לְהָכִי תָּנֵי לְדִלְעֵיל. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה טז

יח אֲבָל הָרַ"מ מְפָרֵשׁ בְּעִנְיָן וְטַעַם אַחֵר מִמַּשְׁנָה קוֹדֶמֶת, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, נוֹתֵר וּפִגּוּל הוּא אָסוּר עַל הַכֹּהֲנִים וְעַל יִשְׂרָאֵל וְדִינוֹ שֶׁיִּשָּׂרֵף, אֲבָל אִסּוּרוֹ עַל יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר חָמוּר, לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה מֻתָּר לוֹ לְעוֹלָם, וּכְשֶׁאָכְלוֹ נִתְחַיֵּב קָרְבַּן מְעִילָה. אֲבָל לַכֹּהֲנִים הָיָה לוֹ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר קֹדֶם שֶׁהָיָה פִּגּוּל אוֹ נוֹתָר. וְאָמַר כִּי כְּשֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ אֵלּוּ הַשָּׁלֹשׁ חֲתִיכוֹת עִם חֲתִיכַת חֵלֶב וְהוֹצִיאָם אַחַר כָּךְ וְנִשְׁאַר שְׁאָר הַבָּשָׂר, שֶׁהוּא אָסוּר לְזָרִים וּמֻתָּר לַכֹּהֲנִים, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הַנּוֹתָר וְהַפִּגּוּל, כֵּיוָן שֶׁאֵין אִסּוּרוֹ עַל הַכֹּהֲנִים חָמוּר הַרְבֵּה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כְּשֵׁם שֶׁמֻּתָּר לַכֹּהֲנִים כָּךְ מֻתָּר לְזָרִים, כֵּיוָן שֶׁהַפִּגּוּל וְהַנּוֹתָר אָסוּר עַל הַכֹּל:

משנה יז

יט וּמַתְנִיתִין לִישְׁנָא דְּקְרָא נָקְטֵיהּ בְּפָרָשַׁת רְאֵה [דְּבָרִים יב], כִּי תְאַוֶּה נַפְשְׁךָ כוּ', וּבְבָשַׂר חֻלִּין מִשְׁתָּעֵי קְרָא:

פרק ג

משנה א

א גְּמָרָא. וְאַף עַל גַּב דְּאָמְרִינַן שֶׁלֹּא יֵהָנֶה אִיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמְעִינַן שֶׁלֹּא יִצְבַּע, דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא דְּשָׁרֵי מִשּׁוּם דַּחֲזוּתָא לָאו מִלְּתָא הִיא. וְשֶׁלֹּא יַדְלִיק כוּ', דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא דְּשָׁרֵי מִשּׁוּם דִּמְכַלֶּה אוֹתוֹ. תּוֹסְפוֹת פְּסָחִים דַּף כ"ה:

ב **יַעֲלֶה כו'**. כָּתַב הָרַ"מ, עִנְיָנוֹ שֶׁיִּעָרְבוּ אוֹתוֹ הַבָּגֶד בְּמָאתַיִם וְיִהְיֶה הַכֹּל מֵתָּר. עַד כָּאן. וְלֹא לְכַתְּחִלָּה קָאָמַר, דְּאֵין מְבַטְּלִין אִסּוּר לְכַתְּחִלָּה, אֶלָּא אִם נִתְעָרְבוּ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ג **הַצּוֹבֵעַ**. וְהִשְׁמִיעָנוּ בַּהֲלָכָה הַקּוֹדֶמֶת קַלָּא לַחֲכָמִים, אֲפִלּוּ בְּבֶגֶד שֶׁנִּצְבַּע כֻּלּוֹ יַעֲלֶה. וּבְזוֹ הַהֲלָכָה הִשְׁמִיעָנוּ חֲמָרָא לְרַבִּי מֵאִיר שֶׁאָמַר אֲפִלּוּ חוּט אֶחָד כּוּ' יִשָּׂרֵף כֻּלּוֹ. הָרַ"מ:

משנה ג

ד **יִדָּלֵק**. וְלֹא נֶאֱמַר בְּזוֹ תַּעֲלֶה, לְפִי שֶׁלֹּא נָתַן בָּהֶם הַכָּתוּב שִׁעוּר בְּשׁוּם פָּנִים. הָרַ"מ:

ה דְּאִלּוּ מֵחַיִּים שָׂרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּהֲנָאָה, בְּפֶרֶק קַמָּא דִּבְכוֹרוֹת. הָרַ"שׁ:

ו **וּבַמַּקְדָּשִׁין**. פֵּרוּשׁ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. וּמִשּׁוּם הָכִי שָׁאנֵי שְׂעַר נָזִיר, אַף עַל גַּב דְּכְתִיב בֵּיהּ קָדוֹשׁ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז **מְקַדְּשִׁין כָּל שֶׁהֵן**. בְּקָדְשִׁים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם פִּדְיוֹן, וּמִשּׁוּם דְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין אֲפִלּוּ בְּאֶלֶף לֹא בָטֵיל. הָרַאֲב"ד. אֲבָל קָדְשִׁים שֶׁאֵין לָהֶם פִּדְיוֹן בָּעִינַן מְלֹא הַסִּיט. תּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים מֵהַיְרוּשַׁלְמִי:

משנה ד

ח וּבְפֶרֶק ה' דַּעֲבוֹדָה זָרָה מִשְׁנָה ט' לְעִנְיַן עֲצֵי אֲשֵׁרָה כָּתַב הָרַ"ב דְּמוֹקֵי לַהּ הַגְּמָרָא כְּשֶׁאֲבוּקָה כְּנֶגְדּוֹ, וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י כְּנֶגֶד הַפַּת מַבְעִיר עֵצִים בְּפִי הַתַּנּוּר, וְכָתַב הָרַ"ן וְנִמְצָא נֶהֱנֶה מִן הָאִסּוּר בְּשָׁעָה שֶׁהָאִסּוּר בְּעַיִן, נִרְאֶה דְּהָכָא נַמִּי דִּכְוָתָהּ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

ט אַכֵּלְיֵהּ פִּרְקִין מְהַדַּר לִשְׁנוּיֵי וְנָטַר לֵיהּ עַד הָכָא. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְכֵן לְשׁוֹן הָרַ"שׁ בְּכֹל הָנֵי דְּמַתְנִיתִין:

משנה ז

י **מְקַדֵּשׁ**. שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כב) פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלֵאָה, וְעִנְיָנוֹ הַשְׁרָפָה, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. הָרַ"מ:

יא עֲלִין וְהַצְּלָעוֹת שֶׁל תְּרֵדִין. לְשׁוֹן הֶעָרוּךְ:

יב **הָרְאוּי לְעָרְלָה עָרְלָה**. כָּתַב הָרַ"שׁ, בַּיְרוּשַׁלְמִי דִּיֵּיק אַמַּאי לֹא תָּנֵי הָרְאוּי לִתְרוּמָה, דִּתְרוּמָה נַמִּי כֵּיוָן דַּחֲשִׁיבֵי לֹא בָטְלֵי בְּמֵאָה וְאֶחָד, וּמְשָׁנֵי כֻּלָּן רְאוּיִין לִתְרוּמָה, וְלֹא שַׁיָּךְ לְמִתְנֵי הַאי לִישָׁנָא. וְעַיֵּן עוֹד בְּתוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג **לְכִלְאֵי הַכֶּרֶם**. הָרַ"ב לֹא חָשִׁיב לְחִבּוּיוֹת סְתוּמוֹת. אֲבָל הָרַ"מ חָשִׁיב לְהוּ. וְכֵן נִרְאֶה. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

יד **כֵּיצַד**. הָכִי גָּרַס הָרַ"מ, וְכָתַב אָמְרָם כֵּיצַד רוֹצֶה בּוֹ עַל אֵיזֶה דֶּרֶךְ יִהְיוּ אֵלּוּ מְקֻדָּשׁוֹת כָּל שֶׁהֵן, וְאָמַר כִּי זֶה לֹא יִהְיֶה אֶלָּא כְּשֶׁיִּהְיוּ שְׁלֵמוֹת כְּמוֹת שֶׁהָיוּ, אֲבָל נִתְפַּצְּעוּ כו':

טו תֵּימַהּ דִּלְעֵיל פָּסַק דְּלֹא כְרַבִּי עֲקִיבָא. וְכֵן כָּתַב שָׁם הָרַ"מ. אֲבָל פְּסָק דְּהָכָא עִקָּר, דְּהָא מַחֲלֹקֶת וְאַחַר כָּךְ סְתָם הִיא, דַּהֲלָכָה כִּסְתָם. וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ט

טז **כֶּרֶם נָטוּעַ**. הָכִי נַמִּי בִּסְפֵק כִּלְאֵי כֶּרֶם וְהָכִי מַיְתֵי לַהּ לְעִנְיַן סָפֵק בְּסוֹף פֶּרֶק קַמָּא דְּקִדּוּשִׁין. דַּף ל"ח:

יז אָסוּר מִן הַתּוֹרָה בְּכָל מָקוֹם וּבַיְרוּשַׁלְמִי קָאָמַר דְּמַתְנִיתִין כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּסוֹף פֶּרֶק קַמָּא דְּקִדּוּשִׁין. הָרַ"שׁ:

יח גְּמָרָא סוֹף פֶּרֶק קַמָּא דְּקִדּוּשִׁין וּפֵרֵשׁ רַשְׁ"י דְּהָא חוֹבַת הַגּוּף הִיא: